

Historie vrchnostenské zahrady

Počátky okrasné zahrady se vážou k osobě barona Františka Stockhammera, který pernštejnské panství získal v roce 1710 a jak uvádí ve svém testamentu o deset let později, nově založená zahrada pro něj představovala místo osobního příjemného potěšení. K vyvrcholení parkových úprav však dochází až po roce 1797, kdy kupuje panství významný státní úředník a stoupenec josefínských reforem baron Ignác Schröffel z Mannsberku. Pozůstatky barokní zahrady začlenil do sentimentálního krajinářského parku, který rozšířil po celém jižním svahu a doplnil drobnými stavbami (poustečna, čínský pavilon, turecké lázně, obelisk, paraple, vodopád aj.), které měly podle požadavků dobového cítění vzbuzovat v návštěvníkovi náležité myšlenky a citová pohnutí. Inspirací mu byly tzv. anglo-čínské zahrady (*jardins anglo-chinois*) zakládané ve druhé polovině 18. století ve francouzském prostředí. Svědčí o tom i množství knih se zahradní tematikou v hradní knihovně, nechybí ani vzorníky architektonického vybavení zahrad tzv. *fabriques*.

V roce 1802 zřídil baron Schröffel na místě bývalé konírny nový vstup do parku ze třetího hradního nádvoří. Od zdobného portálu vedlo kryté schodiště až ke skleníkům a fíkovně na terasách pod hradbami. Partie pernštejnských zahrad byly s rozvahou osazovány různými odrūdami domácích ovocných stromů, které byly tvarovány a sesazovány do obrazců nebo se pnuly po trelážích. Dobový inventář uvádí 588 ovocných stromů a rozsáhlý a pestrý sortiment exotických rostlin, pěstovaných ve sklenících. Tvůrčí rozlet přerušila Schröfflova smrt v roce 1805 a tak se právě budovaný obelisk, doplněný o čtyři alegorické reliéfy oslavujícími jeho život, stal i jeho památníkem. O rok později předčasně umírá i jediný syn František Schröffel ve věku šestatřiceti let a jeho kenotaf – sousoší truchlící vdovy doprovázené dvěma dcerkami stojící před portálem brány do podsvětí – umístěný v nejdramatičtější a nejromantičtější pasáži je posledním prvkem architektonického vybavení pernštejnské zahrady. Oba památníky jsou dílem brněnského sochaře Ondřeje Schweigla.

Úsilí posledních majitelů panství, hraběcí rodiny Mittrowských z Nemyšle, se soustředilo už jen na údržbu zahrad. Po pozemkové reformě ve dvacátých letech 20. století byla jejich velká část pronajata a přeměněna na zahradnictví. Po roce 1945 přešel hrad se zahradami do vlastnictví státu, ale část hospodářských budov i část zahrad se zahradnictvím dostaly jiné majitele. Zahrady nepatřily ke zpřístupněným částem hradního areálu, postrádaly stálou údržbu a hlubší péči, chátraly a zarůstaly náletovou zelení, což nevyřešil ani pokus o obnovu v roce 1964.

Jan Cieslar, Národní památkový ústav